

Zaaknummer:	0000909364
Onderwerp:	Regionaal beleidskader Toezicht en handhaving Wmo en Jeugdwet
Datum raadsvergadering:	18 maart 2025
Portefeuillehouder:	E.M. Leibbrand
Programma:	6. Sociaal domein

Publiekssamenvatting

Elk jaar besteden de gemeenten in de regio Alkmaar meer maatschappelijk geld aan de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Jeugdwet. De gemeenten willen voorkomen dat er bewust of onbewust verkeerd, oneigenlijk of zelfs fraudeleus gebruik wordt gemaakt van deze voorzieningen en maatschappelijk geld. Daarom vindt er toezicht en handhaving plaats. Hier hoort ook een beleidsmatige onderbouwing bij. Toezicht moet geen willekeur zijn, daarom is er een regionaal beleidskader toezicht en handhaving opgesteld.

Voorgesteld besluit

De gemeenteraad besluit het Regionaal beleidskader Toezicht en handhaving Wmo en Jeugdwet (bijlage 1) vast te stellen.

Inleiding

De gemeenten in de regio Alkmaar bieden voorzieningen aan inwoners vanuit meerdere wetten, de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Participatiewet en de Jeugdwet. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit en continuïteit van de voorzieningen die zij vanuit deze wetten verstrekken. Inwoners moeten kunnen rekenen op een doelmatige en rechtmatige besteding van gemeenschapsgeld. Sinds 2015 is het toezicht op de WMO (kwaliteit en rechtmatigheid) en de Jeugdwet (rechtmatigheid) ook een taak van de gemeente. Het toezicht op de kwaliteit van de jeugdhulp vindt plaats door de inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ). In de regio Alkmaar is in het Regionale Wmo programma en in de beheerslijn van het programma Jeugd opgenomen, dat in de huidige collegeperiode het toezicht op de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning en Jeugdwet verder opgebouwd wordt.

De toenemende uitgaven voor de Jeugdwet en de Wmo en de toenemende druk op de gemeentelijke begrotingen leidt tot initiatieven om de financiële beheersbaarheid te verbeteren. Eén van deze initiatieven is het verder opbouwen van de toezicht en handhaving. De ervaringen met onrechtmatig bestede zorggelden en situaties met onverantwoorde zorg aan kwetsbare inwoners illustreren de noodzaak daarvan.

In de afgelopen jaren zijn verschillende activiteiten op verschillende plaatsen opgepakt om toezicht te houden. Daaruit is de ervaring ontstaan dat er meer samenhang en meer onderbouwing van ons handelen nodig is. Om een fundament en samenhang te bieden is het bijgaande beleidskader toezicht en handhaving ontwikkeld. Vanuit welke visie en waarom houden we toezicht? Wie doet wat? Hoe werken we samen? Dit beleidskader geeft inzicht in de visie, het waarom, de uitgangspunten, de vormen en reikwijdte van toezicht, handhavingsmaatregelen, samenwerkingspartners, de integrale aanpak, rollen en verantwoordelijkheden

Het Regionaal beleidskader Toezicht en handhaving Wmo en Jeugdwet geeft richting aan verdere ontwikkeling en implementatie binnen de regio, maar vooral ook binnen elke gemeentelijke organisatie.

Beoogd effect

Met het vaststellen van het Regionaal beleidskader Toezicht en handhaving Wmo en Jeugdwet beogen we een steviger fundament te leggen voor het adequaat toezicht houden en handhaven van de uitvoering van de Wmo en de Jeugdwet. Hierbij gaat het zowel om rechtmatigheid als om de kwaliteit van de ondersteuning en zorg.

Wij staan voor het belang van preventie en richten ons op het voorkomen van problemen. Dit doen we door het goed inrichten van onze kaders en werkprocessen, alsook éénduidige communicatie aan cliënten, aanbieders en binnen de gemeentelijke organisaties.

We voorkomen en bestrijden onbewuste en bewuste onrechtmatigheden en onvoldoende kwaliteit met een toezicht dat proportioneel, transparant, integraal en onafhankelijk is. Samen zijn we lerend onderweg.

Dit beleidskader geeft inzicht in de visie, het waarom, de vormen en reikwijdte van toezicht, handavingsmaatregelen, samenwerkingspartners, de integrale aanpak, rollen en verantwoordelijkheden.

Kader

Op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Jeugdwet en de Algemene wet bestuursrecht dienen wij toezicht te houden op de uitvoering van de Wmo en Jeugdwet. Verdere juridische kaders worden in het beleidsdocument beschreven.

Argumenten per beslispunt

1. Het Regionaal beleidskader toezicht en handhaving Wmo en Jeugdwet (bijlage 1) vast te stellen.

1. *Het beleidskader is het fundament waar de toezichthouder het toezichthouden en het controleplan op kan baseren.*

Hoewel de toezichthouders Wmo en Jeugd diverse instrumenten hebben om toezichthoudende taken uit te kunnen voeren, moet er ook gemotiveerd worden waarom de instrumenten ingezet worden. Een visie op toezicht is daarbij onontbeerlijk. In het bijgaande Regionaal beleidskader Toezicht en handhaving Jeugdwet en Wmo staat de visie beschreven.

Toezicht en handhaving is een vakgebied dat landelijk en regionaal in ontwikkeling is. Dit document is ons eerste beleidskader toezicht Wmo en Jeugdwet. Na vaststelling start het verder vormgeven, implementeren, leren wat wel en niet werkt, waar nog verduidelijking nodig is etc. We verwachten dat al snel nieuwe kennis toegevoegd kan worden. Daarom staat de eerste evaluatie over twee jaar gepland.

Het uitgangspunt in het voorliggende beleidskader is dat als we preventief werken we onrechtmatigheden en zorg van onvoldoende kwaliteit zoveel mogelijk voorkomen. Dit doen we door aan de 'voorkant' sterk in te zetten op controle en onze processen goed in te richten, zodat kwaliteit van zorg preventief getoetst kan worden door fraudealertheid te vergroten. Naast deze preventieve insteek willen we inzetten op handhaving. Door het uitvoeren van handavingsmaatregelen geven we het signaal af dat onrechtmatigheid en kwaliteitsproblemen in onze gemeenten onacceptabel zijn. Dit heeft zowel een preventieve als repressieve werking. We werken hierin samen met betrokken partijen, denk aan buurgemeenten, de IGJ, onze uitvoerders, etc. Door op deze wijze samen te werken

bewerkstelligen we dat uitgaven voor de Jeugdwet en Wmo voor onze kwetsbare inwoners zoveel mogelijk geborgd blijven

2. Het beleidskader maakt duidelijk hoe we samenwerken en wat er nog uitgewerkt moet worden

Bij het opstarten van de toezichtstaken zijn er op verschillende plaatsen in de regio en bij afzonderlijke gemeenten initiatieven ontstaan. Deze initiatieven werden echter op verschillende manieren vormgegeven en opgepakt, als een soort eilandjes. De kracht van toezicht en handhaving zit mede in bundeling tot één samenhangend geheel. Het bijgaande beleidskader vormt het fundament om vanuit één visie en beleid te zorgen dat onze activiteiten samenhangend en gefundeerd en niet ad hoc of subjectief zijn. Dit zijn belangrijke waarden om uiteindelijk (juridisch) succesvol te kunnen zijn bij het uitoefenen van toezicht en handhavingstrajecten (sanctioneren moet goed onderbouwd worden).

3. De beslissingsbevoegdheid ligt het handhavingsbeleid vast te stellen ligt bij de gemeenteraad

In artikel 14.2 van de Verordening jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning van de gemeente Dijk en Waard stelt dat de gemeenteraad elke vier jaar een handhavingsbeleidskader, waarin beleidsuitgangspunten en -prioriteiten worden aangegeven vaststelt.

Kanttekeningen en risico's

Toezichthouden heeft kosten en baten. Enerzijds wordt door het toezien op rechtmatigheid voorkomen dat er onrechtmatige betalingen gedaan worden. Dit bespaart geld. Anderzijds vraagt het ook om investeringen. Personele capaciteit, scholing, controle op nota's en levering van zorg, voorlichtingsmateriaal ontwikkelen, (externe) onderzoekscapaciteit en indien nodig kosten om gerechtelijke processen te voeren. Deze kosten kunnen oplopen terwijl het onzeker is of inningen gedaan zullen worden. Het is echter in het belang van onze kwetsbare inwoners misstanden te voorkomen en terug te dringen. Daarnaast heeft het een afschrikwekkend en waarschuwend karakter richting aanbieders. Daarom zijn we van mening, dat deze investeringen ondanks de onzekere financiële kosten/baten balans wel gedaan worden. De maatschappelijke effecten dienen meegewogen te worden.

Alternatieven

Geen Regionaal beleidskader Toezicht en handhaving Wmo en Jeugdwet vaststellen.

1. Dit alternatief maakt het moeilijker om de legitimiteit van het toezichthouden te onderbouwen, te handhaven en terug te vorderen.
2. Zonder beleid is het moeilijk eenheid in ons handelen binnen de toezichtstaak te verkrijgen.

Samenwerking en participatie

Het Regionaal beleidskader Toezicht en handhaving Wmo en Jeugdwet is een gemeentelijke samenwerking tussen de BUCH gemeenten, gemeente Alkmaar en gemeente Dijk en Waard. Netwerkorganisatie regio Alkmaar (NORA), heeft op gemeentelijke uitnodiging meegewerkt bij het opstellen van het document omdat daar het contractmanagement is belegd.

De cliëntenadviesraad (CAR) is gevraagd advies uit te brengen ten aanzien van het concept beleidskader. De CAR schrijft in haar advies dat het Regionaal beleidskader Toezicht en handhaving Wmo en Jeugdwet een sterke basis voor toezicht en handhaving in het sociale domein biedt. Ze hebben een zestal aanbevelingen gedaan, welke het college zal mee nemen bij de verdere uitwerking van het beleid.

De aanbevelingen hebben betrekking op de duidelijkheid, openbaarmaking van het jaarverslag, uniformiteit in het toezicht, betrekken van de praktijk bij de implementatie, samenwerken om werkdruk van toezichthouder te verlichten en periodieke evaluatie.

Financiën

Het vaststellen van het beleidskader heeft geen directe financiële gevolgen. Het faciliteert de toezichthouder haar taken beter uit te kunnen voeren, waardoor eventueel onrechtmatig betaalde gelden teruggevorderd kunnen worden.

Eventueel kunnen er kosten ontstaan bij uit het uitvoeren van het beleidskader, het houden van toezicht en uitbreiding van de toezichthouder. De keuze om de functie van toezichthouder al dan niet uitbreiden maakt onderdeel uit van de besluitvorming rond de Hervormingsagenda. En dat kent een eigen besluitvormingsproces.

Communicatie

De communicatie richting aanbieders verloopt via contractmanagement van Netwerkorganisatie Regio Alkmaar. De lokale communicatie is onderdeel van het lokale implementatietraject.

Uitvoering

Het Regionaal beleidskader Toezicht en handhaving Wmo en Jeugdwet moet geïmplementeerd worden. Deels doen we dat regionaal en deels lokaal. Dit biedt ons de gelegenheid om het beleidskader te vertalen naar de lokale context en lokale prioriteiten aan te brengen. Een groot deel van de activiteiten om toe te zien op rechtmatigheid en kwaliteit spelen binnen de eigen ambtelijke gemeentelijke organisatie.

Aangezien binnen de regio Alkmaar de diverse gemeenten een autonome organisatiestructuur, werkwijze en prioritering hebben kan dat deel van de implementatie niet regionaal georganiseerd worden. Daar waar mogelijk werken we regionaal samen.

Bijlagen, onderdeel van het besluit

Bijlage 1: Regionaal beleidskader Toezicht en handhaving Wmo en Jeugdwet.

Bijlagen ter informatie

Bijlage2: Advies van de Cliëntenadviesraad van 12 december 2024.

Bijlage 3: Antwoord van college aan de Cliëntenadviesraad t.a.v. het advies 28 januari 2025.